

Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA)

T.a.v. dhr. J.J. Boontjes

Mercuriusplein 3

2132 HA Hoofddorp

Uitsluitend per e-mail verzonden

Onderwerp: Commentaar op 'Geheimhouding ontrafeld; Discussienotitie over transparantie en geheimhouding van accountants'

Ref: B23.28

Den Haag, 21 december 2023

Geachte heer Boontjes,

Wij hebben met veel belangstelling kennisgenomen van de discussienotitie 'Geheimhouding ontrafeld' van de Stuurgroep Publiek Belang. Eumedion ziet het document als een belangrijke aanzet om de positie van de externe accountant als vertrouwenspersoon van het maatschappelijk verkeer meer handen en voeten te geven. De notitie maakt duidelijk dat de externe accountant de maatschappij veel meer kan vertellen over wat hij bij een onderneming heeft gezien en aangetroffen dan nu het geval is. Een externe accountant moet zich minder verschuilen achter zijn geheimhoudingsplicht.

Eumedion verwelkomt met name de 'stellingen' i) om alle presentaties van de externe accountants over de verrichte controlewerkzaamheden bij een beursvennootschap openbaar te maken, ii) dat de externe accountant niet alleen aanwezig zou moeten zijn bij de jaarvergadering, maar – desgewenst – ook bij de voorbereidende aandeelhoudersgesprekken op die algemene vergadering en iii) dat de externe accountant de mogelijkheid moet hebben om voorafgaand aan de jaarvergadering te reageren op een mededeling van de beursvennootschap die raakt aan de accountantscontrole. Wel menen wij dat de analyse die voorafgaat aan de bevindingen en stellingen op sommige punten nog tekortschiet.

In ons commentaar op de bevindingen en stellingen vullen wij deze her en der aan. Daarnaast zouden de uiteindelijke aanbevelingen, die naar wij aannemen zullen voortvloeien uit de reacties op de discussienotitie, op een aantal punten moeten worden verhelderd.

In de bijlage bij deze brief geven wij per bevinding en stelling commentaar. Uit de aard van onze werkzaamheden richten wij ons hier in het bijzonder op de relatie tussen de externe accountant, de beursvennootschap en de algemene vergadering. Wij hopen dat u ons commentaar betreft bij de uiteindelijke NBA-positie.

Wij zijn uiteraard beschikbaar deze brief desgewenst nader toe te lichten. Onze contactpersoon is Martijn Bos (email: martijn.bos@eumedion.nl tel. 070 2040 304).

Met vriendelijke groet,

Rients Abma
Directeur Eumedion
Zuid Hollandlaan 7
2596 AL DEN HAAG

Bijlage: commentaar op de bevindingen en stellingen

Bevinding 1 (bij stelling 1)

Er is geen algemene definitie van vertrouwelijkheid; de reikwijdte van de geheimhoudingsplicht is daarmee niet duidelijk. De wet gaat er impliciet van uit dat informatie van de gecontroleerde organisatie (of klant) vertrouwelijk is. De beroepsregels laten het aan de accountant over om te bepalen welke informatie vertrouwelijk is. Of en wanneer iets wel en niet vertrouwelijk is, hangt af van de feiten en omstandigheden van het geval. In principe dient het uitgangspunt te zijn dat de accountant kan communiceren over zijn of haar werkzaamheden en bevindingen. In de praktijk bestaat echter een grijs gebied tussen een 'eigen' bevinding van de accountant en vertrouwelijke informatie van de gecontroleerde organisatie. Het is daarom aan de accountant om op basis van professionele oordeelsvorming een afweging te maken tussen transparantie in het maatschappelijk belang en vertrouwelijkheid in het belang van de gecontroleerde organisatie.

Stelling 1 Vertrouwelijkheid: een afweging in een specifieke situatie (par. 3)

Bedrijfsinformatie is in principe vertrouwelijk. De accountant kan transparant zijn over de eigen waarnemingen en bevindingen. Als niet duidelijk is of informatie al dan niet vertrouwelijk is, zal de accountant aan de hand van de concrete feiten en omstandigheden een afweging maken tussen het publiek belang bij transparantie en het belang van de gecontroleerde organisatie bij vertrouwelijkheid. De accountant doet dit op basis van professionele oordeelsvorming.

Wij zijn van mening dat een externe accountant van een beursvennootschap aan de algemene vergadering in beginsel alle waarnemingen en bevindingen dient te verschaffen die hij in het kader van de controlewerkzaamheden bij die beursvennootschap heeft opgedaan, tenzij een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich daartegen verzet. Als een externe accountant op deze grond een beroep doet, dan dient dit gemotiveerd te worden toegelicht. Wij zouden u willen voorstellen om uit te gaan van dit beginsel.

Het beginsel van, kort gezegd, 'alle inlichtingen verschaffen, tenzij' is in lijn met het beginsel dat van toepassing is op het bestuur en de raad van commissarissen van een beursvennootschap zoals opgenomen in art. 2:107 lid 2 BW. Uit voornoemd artikellid vloeit voort dat het bestuur en de raad van commissarissen van een beursvennootschap aan de algemene vergadering alle verlangde inlichtingen dienen te verschaffen, tenzij een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich daartegen verzet. Het past ook bij de principaal-agentrelatie in een beursvennootschap: de algemene vergadering benoemt niet alleen commissarissen en bestuurders, maar ook de externe accountant. Net als commissarissen en bestuurders dient ook een accountant verantwoording af te leggen aan de algemene vergadering. Daarom menen wij dat net als commissarissen en bestuurders ook de externe accountant de algemene vergadering in beginsel alle door haar verlangde informatie dient te verschaffen over de waarnemingen en bevindingen die voortvloeien uit zijn controlewerkzaamheden en vragen hierover te beantwoorden, opdat de algemene vergadering tot een voldoende gefundeerde besluitvorming kan komen.

Bevinding 2 (bij stelling 2)

Uit de gesprekken met stakeholders blijkt dat alle partijen het eens zijn over het basisprincipe dat de gecontroleerde organisatie rapporteert en de accountant controleert en verifieert. De projectgroep deelt dit standpunt.

Stelling 2 Organisatie rapporteert, accountant controleert (par. 4)

Houd de bestaande rolverdeling tussen de gecontroleerde organisatie en de accountant in stand, dus laat het bestuur rapporteren en de accountant verifiëren. De accountant kan in de controleverklaring anticiperen op vragen van aandeelhouders en gebruikers van de jaarrekening door in begrijpelijke termen concreet aan te geven welke controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd en wat de bevindingen zijn.

Wij zijn het eens met zowel de bevinding als de stelling. Het is van groot belang dat de externe accountant bij het schrijven van de controle- en assuranceverklaring zich verplaatst in de gebruiker van die verklaring. Die zal in de regel niet op de hoogte zijn van het jargon van een accountant. Als een externe accountant in zijn verklaring bijvoorbeeld een bepaalde aangelegenheid wil benadrukken (*emphasis of matter*-paragraaf) dan moet het voor de gebruiker helder zijn waarom de externe accountant dit doet en wat zijn observaties daarbij zijn.¹ Dat geldt ook voor de controleaanpak en bevindingen ten aanzien van fraude-, compliance-, klimaat- en continuïteitsrisico's en voor de kernpunten van de controle van de jaarrekening en van de assurance van het duurzaamheidsverslag. Bovendien dienen deze zaken zo ondernemingsspecifiek mogelijk te worden beschreven.

Bevinding 3 (geen stelling)

Een lopend onderzoek naar vermeende fraude is in principe vertrouwelijk. De gecontroleerde organisatie kan op basis van de verslaggevingsregels echter verplicht zijn hierover een toelichting op te nemen in de jaarrekening. Als de gecontroleerde organisatie dit nalaat, terwijl zij daartoe op grond van de verslaggevingsregels verplicht is, moet de accountant overwegen wat daarvan de gevolgen zijn voor de strekking van de controleverklaring. Als het bestuur van de gecontroleerde organisatie wel melding maakt van het onderzoek rapporteert de accountant ook over lopende onderzoeken, maar dan is geheimhouding geen issue.

Deze bevinding beschrijft een ernstige situatie. De voorgestelde remedie, namelijk dat “de accountant moet overwegen wat daarvan de gevolgen zijn voor de strekking van de controleverklaring” komt daarbij in onze ogen te vrijblijvend over. Consistent met ons antwoord op stelling 1, zou de externe accountant in het geval van fraude door het bestuur in beginsel transparant moeten zijn over de eigen waarnemingen en bevindingen, tenzij de externe accountant kan rechtvaardigen dat een zwaarwegend belang van de vennootschap zich daartegen verzet.

¹ Zie in dat verband ook de op p. 22 van het discussiedocument genoemde ‘Sligro-casus’ en onze opmerkingen hierover in het evaluatierapport van het AVA-seizoen 2023 (<http://bit.ly/43nBr3T>).

Bevinding 4 (bij stelling 3)

Mede gezien de vanaf boekjaar 2023 geldende Handreiking 1118 verwachten aandeelhoudersorganisaties in 2024 meer informatie van de accountant. Aandeelhouders horen graag welke controlewerkzaamheden de accountant precies heeft uitgevoerd en wat de bevindingen zijn. Of de milieudoelen zijn gehaald. Hoe de accountant de continuïteit heeft getoetst. Wat de bevindingen zijn inzake de interne beheersing. Hoe de accountant denkt over posten met schattingselementen. Stelt het bestuur zich daarbij voorzichtig of agressief op? Wat zijn de bevindingen ten aanzien van het risico op, signalen van en aanwijzingen voor fraude? De vraag is of een antwoord op zulke vragen niet verder gaat dan het Burgerlijk Wetboek en de Europese regels voorschrijven. En of de accountant een deugdelijke grondslag heeft om uitspraken te doen over cultuur en gedrag, de tone at the top, risicobeheersing, de professionele bezetting en soft controls. Organisaties van ondernemers en beursvennootschappen beantwoorden de eerste vraag bevestigend en de tweede ontkennend.

Handreiking 1118 is opgesteld door de accountants zelf. Wij verwachten dat elke externe accountant van een beursvennootschap deze handreiking vanaf AVA-seizoen 2024 toepast. De toepassing van Handreiking 1118 door de externe accountant dient voor de zekerheid te worden opgenomen in de opdrachtbevestiging inzake de controle van de jaarrekening. Dan zou er in ieder geval geen discussie hoeven te zijn over de zaken waarover de externe accountant op grond van Handreiking 1118 tijdens de jaarvergadering mag spreken.

Stelling 3 Handreiking 1118 na elk AV seizoen evalueren en actualiseren (par. 5)

De NBA moet Handreiking 1118 na elk AV-seizoen evalueren en zo nodig actualiseren. Daarbij zullen de evaluaties van de belangenbehartigers van de aandeelhouders en van (beursgenoteerde) organisaties belangrijke input vormen.

Eens. Wij moedigen in onze in oktober 2023 gepubliceerde 'Audit Firm Letter'² de externe accountants aan om Handreiking 1118 te volgen. Wij zullen het optreden van de externe accountant nauwkeuring monitoren en hierover verslag doen in ons jaarlijkse AVA-evaluatierapport. Handreiking 1118 is begin dit jaar grondig herzien en daarmee is het van belang om deze de komende jaren jaarlijks te evalueren en zo nodig aan te passen.

Bevinding 5 (bij stelling 4)

Sommige (beursgenoteerde) organisaties voeren gesprekken met aandeelhouders in voorbereiding op de AV.

Eens. Op grond van de wet en de Corporate Governance Code worden institutionele beleggers geacht om een dialoog te voeren met de vennootschappen waarin is belegd.³ Het is in dat kader gemeengoed geworden dat institutionele beleggers buiten de algemene vergadering om gesprekken

² <https://en.eumedion.nl/clientdata/217/media/clientimages/Audit-Firm-Letter-2024-DEF.pdf?v=231012081826>

³ Zie in art. 5:87c lid 2 onderdeel b Wft en best practice bepaling 4.2.2 van de Corporate Governance Code.

hebben met bestuurders over zaken als strategie, de kapitaalstructuur, het duurzaamheidsbeleid en het risicomangement, en dat zij het bestuur daarop ook 'uitdagen'. Over een (concept)voorstel tot wijziging van het bezoldigingsbeleid van het bestuur wordt vaak overleg gevoerd met (de voorzitter van) de remuneratiecommissie van de raad van commissarissen. Over verslaggevings- en auitzaken wordt gesproken met (de voorzitter van) de auitcommissie van de raad van commissarissen.

Stelling 4 Voorbereiding op de AV (par. 5)

Sommige (beursgenoteerde) organisaties voeren gesprekken met aandeelhouders in voorbereiding op de AV. De accountant zou aanwezig moeten kunnen zijn bij deze voorbereidende gesprekken om vragen van aandeelhouders op de AV beter te kunnen beantwoorden.

Eens. In 2017 werd gemiddeld tussen de 70% en 75% van de aandelen van de Nederlandse beursvennootschappen gehouden door buitenlandse institutionele beleggers. Het is voor hen onmogelijk om alle jaarvergaderingen fysiek dan wel virtueel 'live' bij te wonen. Zij hebben in de regel een grote hoeveelheid vennootschappen 'in portefeuille' en hebben een grote (fysieke of tijds-)afstand tot Nederland. Daarnaast zij aangetekend dat de jaarvergaderingen van het overgrote deel van de beursvennootschappen in de periode maart – juni vallen, zodat soms op dezelfde datum verschillende vergaderingen plaatsvinden. Doorgaans bepalen institutionele beleggers tien tot vijftien dagen voorafgaande aan de dag van de jaarvergadering hun stemgedrag, mede aan de hand van de door de vennootschap verschaft schriftelijke toelichting op de voorstellen, de dialogen die met de vennootschap hebben plaatsgevonden en de analyse van de voorstellen door professionele stemadviesbureaus en andere dienstverleners. De institutionele beleggers geven in de regel de notaris of een andere onafhankelijke derde een steminstructie of -stemvolmacht. Hierdoor is bij een groot deel van de jaarvergaderingen maar een fractie van het 'stemmend kapitaal' ook daadwerkelijk fysiek ter vergadering aanwezig om aan het overleg ter vergadering mee te doen.⁴ De inhoudelijke discussie tussen in het bijzonder bestuurders, commissarissen en institutionele beleggers vindt vooral plaats buiten de jaarvergadering.

Wij kunnen ons voorstellen dat in uitzonderlijke situaties de externe accountant bij een dergelijk overleg aanwezig is. Die vraag om de aanwezigheid van de externe accountant zal zich naar verwachting vooral voordoen als de externe accountant een afkeurende verklaring, een verklaring met beperking, een verklaring van oordeelonthouding of een verklaring met een benadrukking van een aangelegenheid bij de jaarrekening en/of het duurzaamheidsverslag heeft afgegeven dan wel dat de inhoud van de controle- of assuranceverklaring anderszins vragen oproept. De nadere duiding die de externe accountant dan geeft, kan relevant zijn voor het bepalen van het stemgedrag van een

⁴ Zo was bijvoorbeeld op de 2023-jaarvergadering van Sif Holding, Alfen en ING Groep slechts 0,01%, 0,02% respectievelijk 0,09% van het geplaatste kapitaal dat zijn stem uitbracht fysiek aanwezig op de AVA; de rest van de stemmen werd via volmachten door de notaris uitgebracht. Zie hierover uitgebreid R. Abma, 'Kroniek van het seizoen van jaarlijkse algemene vergaderingen 2023', *Ondernemingsrecht* 2023/90.

institutionele belegger over een bepaald voorstel dat ter vaststelling of ter goedkeuring aan de jaarvergadering is voorgelegd.

Wij juichen het daarom toe dat de externe accountant de mogelijkheid krijgt om aanwezig te kunnen zijn bij de dialogen die voorafgaand aan de algemene vergadering worden gehouden. De formulering van de stelling lijkt erop te duiden dat de externe accountant deze dialogen alleen maar als waarnemer kan bijwonen en daarin niks mag zeggen. Wat ons betreft zou hij ook specifieke vragen die betrekking hebben op de controlewerkzaamheden en de inhoud van de controle- en assuranceverklaring tijdens die dialogen mogen beantwoorden. Wij gaan er daarbij vanuit dat de bestuursvoorzitter, de CFO, de president-commissaris, de voorzitter van de auditcommissie of een andere vertegenwoordiger van de vennootschap hierbij aanwezig is. Wij geven u nadrukkelijk in overweging om dit in de tekst duidelijk te maken.

Bevinding 6 (bij stelling 5)

De accountant heeft de bevoegdheid het woord te voeren op de AV van een naamloze vennootschap waarin de jaarrekening wordt vastgesteld. Aandeelhouders zien dat ook graag gebeuren op een buitengewone AV, als daar een onderwerp wordt besproken dat de controle van de accountant raakt, zoals een fraude of een ruilverhouding in het kader van een fusie.

Stelling 5 Woord voeren op buitengewone AV (par. 5)

De accountant is wettelijk bevoegd het woord te voeren op de AV van een naamloze vennootschap waarin de jaarrekening wordt vastgesteld. Bij een buitengewone AV waar een onderwerp wordt besproken dat de controle van de accountant raakt, bijvoorbeeld een fraude of een ruilverhouding in het kader van een fusie zou de accountant ook het wettelijk recht moeten hebben het woord te voeren. Hiervoor zou het Burgerlijk Wetboek (BW) moeten worden aangepast.

Eens. Ook bij buitengewone algemene vergaderingen waarin documenten worden besproken waarbij de externe accountant een bepaalde rol had, zou de externe accountant aanwezig moeten zijn en beschikbaar moeten zijn voor vragen van aandeelhouders. Er hoeft wat ons betreft niet te worden gewacht op een wetswijziging. De vennootschap kan zelf het initiatief kunnen nemen om de externe accountant voor een dergelijke buitengewone algemene vergadering uit te nodigen en hem in de gelegenheid te stellen vragen van aandeelhouders te beantwoorden.

Bevinding 7 (bij stelling 6)

De wettelijke bevoegdheid voor de accountant om het woord te voeren is beperkt tot naamloze vennootschappen. Bij grote BV's met meerdere aandeelhouders en grote verenigingen en coöperaties bestaat eenzelfde behoefte aan transparantie.

Stelling 6 Wettelijke bevoegdheid om het woord te voeren uitbreiden naar grote BV's met meerdere aandeelhouders en grote verenigingen en coöperaties (par. 5)

De wettelijke bevoegdheid voor de accountant om het woord te voeren is beperkt tot naamloze vennootschappen. Bij grote BV's met meerdere aandeelhouders en grote verenigingen en coöperaties speelt echter eenzelfde behoefte aan transparantie. Daarom zou de spreekbevoegdheid moeten worden uitgebreid naar grote BV's met meerdere aandeelhouders en grote verenigingen en coöperaties, tenzij alle aandeelhouders of leden besluiten dat het niet noodzakelijk is dat de accountant het woord voert. Om deze bevoegdheid wettelijk te verankeren zou het BW moeten worden aangepast.

Eens, dergelijke grote vennootschappen zijn van maatschappelijke betekenis, dus hoort een externe accountant zich ook te verantwoorden over zijn controlewerkzaamheden.

Stelling 7 Openbaarmaken presentatie van de accountant op de AV (par. 5)

De webcast van de presentatie van de accountant zou op de website van de (beursgenoteerde) organisatie beschikbaar moeten zijn, zodat de slidepresentatie van de accountant kan worden bekeken samen met de daarbij behorende toelichtende tekst van de accountant. Hiertoe zou de Corporate Governance Code moeten worden aangepast.

Eens. Zoals hierboven is beschreven, is bij grote beursvennootschappen slechts een heel klein deel van het geplaatst kapitaal fysiek aanwezig op de jaarvergadering, terwijl een veel groter deel (bijna 80% in 2023) wel deelneemt aan de stemmingen op de jaarvergadering. De steminstructies worden tussen de tien en vijftien dagen vóór de dag van de algemene vergadering al door institutionele beleggers afgegeven. Dientengevolge is de presentatie van de externe accountant tijdens de jaarvergadering niet van invloed op het stemgedrag van het overgrote deel van het aandelenkapitaal dat aan de stemmingen op de algemene vergadering deelneemt. Wij vinden daarom dat de presentatie van de externe accountant ten minste vijftien dagen voorafgaand aan de datum van de algemene vergadering op de website moet worden geplaatst, zodat de presentatie nog kan worden betrokken bij het bepalen van het stemgedrag van institutionele beleggers. Er hoeft wat ons betreft niet te worden gewacht op een wijziging van de Corporate Governance Code. De desbetreffende vennootschap of de accountantsorganisatie kan zelf het initiatief nemen om de presentatie tijdig op de website te plaatsen.

Daarnaast zou de slidepresentatie van de externe accountant op zichzelf al informatief en gedetailleerd genoeg moeten zijn, zodat gebruikers zich bij het uitbrengen van hun steminstructies voorafgaand aan de algemene vergadering al een goed beeld kunnen vormen van de belangrijkste boodschappen van de externe accountant.

Bevinding 8 (bij stelling 8)

Zonder toestemming van de gecontroleerde organisatie lijkt de accountant op basis van de rechtspraak niet te kunnen zeggen waarom de afgifte van de controleverklaring is uitgesteld wanneer die opmerking de reputatie van de gecontroleerde organisatie beschadigt. Ook als het bestuur van de gecontroleerde organisatie vóór de AV een uitspraak doet over een onderdeel van de controleverklaring is er geen ruimte voor de accountant om daarop te reageren.

Stelling 8 Tussentijdse mededeling (par.5)

De accountant moet een mededeling kunnen doen als een beursvennootschap een persbericht uitbrengt over uitstel van de voorgenomen publicatiedatum van de jaarrekening. Als de gecontroleerde organisatie een persbericht uitbrengt na afgifte van de controleverklaring, maar vóór de AV dan zou de accountant zo nodig een mededeling moeten kunnen doen over dat persbericht. Dit naar analogie van de procedure uit artikel 2:362 lid 6 BW. Hiervoor zou het BW moeten worden aangepast.

Voor Eumedion is met name de tweede zin van de stelling relevant. De 'scope' zou wat ons betreft moeten worden uitgebreid. Zo zou de externe accountant altijd de mogelijkheid moeten hebben om een schriftelijke, relevante vraag van een aandeelhouder(s) over de controleverklaring te beantwoorden tussen de datum dat de controleverklaring is getekend (en gepubliceerd) en de dag dat de algemene vergadering wordt gehouden. Dit zou niet afhankelijk moeten worden gesteld van het uitbrengen van een persbericht (zoals in de eerder genoemde 'Sligro-casus' dit jaar). Hetzelfde geldt voor eventuele vragen van aandeelhouders in het geval de externe accountant de controleopdracht tussentijds beëindigt. Het antwoord kan relevant zijn voor het stemgedrag van institutionele beleggers die, zoals hierboven al is aangegeven, in de regel ver voorafgaand aan de dag van de algemene vergadering hun steminstructies al moeten inleggen. Een wetswijziging hoeft hiervoor niet te worden afgewacht.

Er kunnen zich ook ontwikkelingen voordoen waarin aandeelhouders of andere stakeholders alsnog een toelichting van de externe accountant wensen op zijn verklaring bij de jaarrekening of het duurzaamheidsverslag die betrekking heeft op een ander boekjaar dan het meest recente. Ook in dergelijke gevallen zou de externe accountant, na overleg met de vennootschap, de mogelijkheid moeten hebben om hierop te reageren.

Bevinding 9 (bij stelling 9)

Gezien de aanvankelijke terughoudendheid bij de hierboven aangehaalde onderzoeken kan het optreden van de accountants in de Tweede Kamer ook positief worden gewaardeerd.

Die onderzoeken hebben duidelijk gemaakt dat de accountant hoort te spreken als de wet daartoe verplicht en dan vragen moet beantwoorden van volksvertegenwoordigende organen. Zo werkten de accountants in de AEB-affaire niet mee met het onderzoek in het belang van het college in zijn rol als aandeelhouder, maar wel met de enquête van de gemeenteraad in het publiek belang.

In het eerste decennium van deze eeuw is het meermaals voorgekomen dat accountants geen vragen (in het openbaar) wilden beantwoorden in het kader van toedrachtsonderzoeken door volksvertegenwoordigende organen. Onder meer bij de Parlementaire Enquête Bouwfraude en onderzoeken naar de HBO-fraude en de Icesave-kwestie. Rechterlijke uitspraken, wettelijke regeling van het inzagerecht en aanpassing van de beroepsregels hebben voor de nodige duidelijkheid gezorgd. De afgelopen jaren hebben accountants tweemaal het woord gevoerd tijdens een hoorzitting van de Tweede Kamer. In 2018 over de ING witwasaffaire en in 2021 over de mondkapjesdeal, zie het begin van deze paragraaf. De aanvankelijk defensieve houding lijkt gezien te kunnen worden in het licht van de toen geldende regelgeving en het ontbreken van wettelijke randvoorwaarden.

Stelling 9 Meewerken aan toedrachtsonderzoeken (par. 6)

Ook in gevallen waar dit niet wettelijk is geregeld zal de accountant er bij een toedrachtsonderzoek door of in opdracht van volksvertegenwoordigende organen van uitgaan dat het publiek belang bij transparantie zwaar weegt.

Eumedion onderschrijft deze stelling. De stelling wekt alleen ten onrechte de indruk dat in andere gevallen het publiek belang niet zwaar zou wegen. Wij refereren naar ons antwoord op stelling 1.

Bevinding 10 (bij stelling 10)

In de loop der jaren hebben met name curatoren diverse civielrechtelijke en tuchtrechtelijke procedures gevoerd tegen controlerend accountants die geen vragen wilden beantwoorden en/of geen informatie uit het controledossier wilden verstrekken. De rechtspraak maakt duidelijk dat de rechter gespecificeerde verzoeken om (controle) informatie doorgaans toewijst en dat de accountant een tuchtrechtelijke verantwoordingsplicht heeft tegenover de curator van de gecontroleerde organisatie. Dat de curatoren de gevraagde informatie ook of vooral gebruiken om een schadeclaim tegen de accountant te onderbouwen, is geen reden om verzoeken om informatie zonder meer af te slaan. In tuchtrechtelijke procedures is de accountant verplicht de tuchtrechter de gevraagde informatie te verstrekken, ook al beschouwt de accountant die informatie als vertrouwelijk. De tuchtrechter houdt bij een goed onderbouwd beroep op geheimhouding tot op zekere hoogte rekening met de vertrouwelijkheid.

Stelling 10 Informatie verschaffen aan curatoren (par. 7)

Bij een informatieverzoek van curatoren en andere civielrechtelijke procespartijen op basis van artikel 843a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering houdt de accountant rekening met de actuele civiele en tuchtrechtspraak.

Eens.

Bevinding 11 (bij stelling 11)

In potentie kan de samenleving meer leren van incidenten, zoals fraudes en/of faillissementen, waarbij ook de rol van de accountant ter discussie staat. De mogelijke lessen uit de tuchtrechtspraak komen vaak laat, waardoor ze gedateerd kunnen zijn. Deze lessen beperken zich tot de rol van de individuele accountant. Het kantoor van de betrokken accountant kan een root cause analysis maken, maar daarbij ontbreekt het aan een ketenbrede benadering.

Stelling 11 Oorzakenonderzoek en lerend vermogen (par.8)

Om als beroep te leren van financiële incidenten, waarvan burgers (bijvoorbeeld beleggers en schuldeisers) de dupe zijn en waarbij óók de rol van de accountant ter discussie staat, moet er een onafhankelijk onderzoek kunnen worden ingesteld door de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Deze instelling onderzoekt de oorzaken, waarborgt de vertrouwelijkheid en is gericht op lessen voor de toekomst. De onderzoeksraad gaat niet op zoek naar 'schuldigen' en (meewerken aan) het onderzoek vormt geen aansprakelijkheids- of handhavingsrisico. De instelling doet dwingende aanbevelingen en maakt haar onderzoeksrapport openbaar. Hiervoor zou de Rijkswet Onderzoeksraad voor Veiligheid moeten worden aangepast.

Wij hebben hierover twijfels. Op verzoek van belanghebbenden kan de Ondernemingskamer al een onafhankelijk onderzoek instellen naar het beleid of de gang van zaken bij een vennootschap, coöperatie, onderlinge waarborgmaatschappij of stichting. Het handelen van een externe accountant kan voorwerp zijn van dat onderzoek. Het enquêterecht is (onder meer) gericht op waarheidsvinding, het verkrijgen van opening van zaken en preventie. Het onderzoek van de enquêteurs wordt openbaar gemaakt. In het geval van een faillissement doet de curator al onderzoek naar fraude of wanbeleid. In dat kader onderzoekt de curator in de regel ook de rol van de externe accountant. De onderzoeksrapporten van de curator worden openbaar gemaakt. Wij betwijfelen daarom de meerwaarde van een nieuwe onderzoeksraad.